

## **Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta**

### **Kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko**

#### **Ulkoasiainvaliokunnalle**

### **JOHDANTO**

#### ***Vireilletulo***

Kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko (VNS 5/2021 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava ulkoasiainvaliokunnalle.

#### ***Asiantuntijat***

Valiokunta on kuullut:

- neuvonantaja Katja Tiilikainen, ulkoministeriö
- neuvonantaja Venla Voutilainen, ulkoministeriö
- neuvonantaja Iina Älli, ulkoministeriö
- erityisasiantuntija Carolina Sierimo, sosiaali- ja terveysministeriö
- vaikuttamistyön päällikkö Tapio Laakso, Kirkon Ulkomaanapu
- kotimaan toiminnan päällikkö Ellinoora Vesala, Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK ry
- kansainvälisten asioiden johtaja Elina Korhonen, Väestöliitto ry
- asiantuntija Eppu Mikkonen, Fingo ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- STTK ry
- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Suomen Yrittäjät ry

## Valiokunnan lausunto TyVL 13/2021 vp

### VALIOKUNNAN PERUSTELUT

#### *Yleistä*

Kehityspolitiikka on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja sen perustana on kestävä kehitys ja toimintaohjelma Agenda 2030. Valtioneuvoston ylivaalikautisen selonteon tarkoituksena on linjata Suomen toimintaa ja tavoitteita kehityspolitiikassa ja kehitysyhteistyössä. Tarkoituksena on erityisesti vahvistaa suomalaisen kehityspolitiikan ja -yhteistyön pitkäjänteisyyttä periaatteiden, arvojen ja tavoitteiden näkökulmasta. Selonteon valmisteluun on osallistunut eduskuntapuolueita edustava parlamentaarinen seurantaryhmä. Valmistelutyön tavoitteena on ollut muodostaa kehityspolitiikasta yhteinen kokonaisnäkemys.

Ylivaalikautisessa selonteossa määritellään Suomelle viisi päätavoitealuetta: 1) naisten ja tyttöjen oikeudet, 2) koulutus, 3) kestävä talous ja ihmisarvoinen työ, 4) rauhanomaiset, demokraattiset yhteiskunnat ja 5) ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus sekä luonnonvarojen kestävä hallinta ja käyttö. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta käsittelee selontekoa oman toimialansa osalta.

#### *Naisten ja tyttöjen oikeudet*

Naisten ja tyttöjen oikeuksissa keskeisiä teemoja ovat mm. seksuaali- ja lisääntymisterveys-oikeudet, naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ehkäiseminen ja eliminoiminen, koulutus, poliittinen ja taloudellinen osallistuminen sekä naiset, rauha ja turvallisuus. Työtä tehdään esimerkiksi vaikuttamalla lainsäädäntöön ja politiikkaan kehittyvissä maissa sekä globaalilla vaikuttamistyöllä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman vahvistaminen on yksi Suomen kehityspolitiikan päätavoitteista.

Suomi tukee naisten ja tyttöjen oikeuksia erityisesti tukemalla seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia. Valiokunta toteaa, että niihin liittyvien palveluiden saatavuus ja laatu ovat keskeisiä köyhyyden vähentämiseksi sekä naisten ja lasten aseman ja terveyden parantamiseksi. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että väestönkehitykseen vaikuttavat erityisesti tyttöjen mahdollisuus koulutukseen, lisääntymisterveyspalvelujen saanti sekä yleinen hyvinvoinnin taso.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tietoisuuden lisääminen koulutuksen hyödyistä on toimiva ja kustannustehokas tapa lisätä tyttöjen osallistumista koulutukseen. Tämä korostaa opinto- ja uraohjauksen merkitystä, sillä tyttöjen ja poikien välinen koulutusero kasvaa yleensä toiselle asteelle siirryttäessä, koska tyttöjen kouluttamista ei välttämättä pidetä perheissä hyödyllisenä. Valiokunta toteaa, että naisten ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien naisten taloudellinen voimaantuminen ja kestävien toimeentulomahdollisuuksien varmistaminen, kuten pienyritystoiminnan kehittäminen, on keskeistä tasa-arvon edistämisen kannalta.

#### *Kestävä talous ja ihmisarvoinen työ*

Selonteon mukaan Suomi edistää kehittyvien maiden talouksien vahvistumista kestävällä tavalla. Talouden perustan vahvistaminen, mukaan luettuna riittävät investoinnit kestävä kehityksen saavuttamiseksi, ovat avainasemassa. Suomi tavoittelee selonteon mukaan sitä, että yhä suurem-

## Valiokunnan lausunto TyVL 13/2021 vp

malla osalla ihmisistä on mahdollisuus ihmisarvoiseen työhön, elinkeinoihin ja toimeentuloon, painottaen erityisesti naisten ja nuorten sekä köyhimpien ja haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien asemaa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää myönteisenä, että ihmisarvoinen työ on hyvin esillä selonteon kestävä talous ja ihmisarvoinen työ -pää tavoitealueessa. Työelämä on tärkeää pitää jatkossakin vahvasti mukana Suomen kehityspoliittisessa päätöksenteossa. Osana kehitysyhteistyötoimintaa on tärkeä varmistaa, että ihminen saa elämiseen riittävän palkan, jolloin voidaan köyhyyden vähentämisen lisäksi varmistaa, etteivät lapset joudu esimerkiksi työllään paikkaamaan vanhempien vajaata toimeentuloa.

Selonteon mukaan Suomi toimii omalta osaltaan johdonmukaisella tavalla kauppapolitiikan alalla vahvistaen ja seuraten EU:n kauppaja kumppanuussopimuksiin sisältyvien kestävä kehityksen tavoitteiden toimeenpanoa sekä tukien toimivien ja vastuullisten työmarkkinoiden syntymistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomen kehitysyhteistyössä edistetään aktiivisesti työntekijöiden oikeuksia vahvistavia YK:n kansainvälisen työjärjestö ILO:n strategioita, kuten sen jäsenvaltioiden velvollisuutta poistaa pakkotyö, lapsityö ja syrjintä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että pää tavoite ihmisarvoisesta työstä toteutuu varmemmin, jos se integroidaan vahvemmin muihin pää tavoitteisiin, kuten uuteen Ilmastomuutos, luonnon monimuotoisuus sekä luonnonvarojen kestävä hallinta ja käyttö -tavoitteeseen tunnistuen siinä keskeiset työntekijöille oikeudenmukaisen siirtymän takaavat toimet. Nykyisten työntekijöiden uudelleen koulutuksen työmarkkinoille sekä työmarkkinoille tulevien uusien työntekijöiden koulutuksen ja sen rahoittamisen tulee olla yksi keskeisistä ratkaisuista ihmisten toimeentulon varmistamiseksi teknologian murroksessa ja ilmastomuutoksen myötä.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että Suomi ja suomalaiset yritykset ovat kestävä kehityksen ja digitalisaation edelläkävijöitä ja ne ovat tärkeässä roolissa selonteon tavoitteiden saavuttamisessa. Yritykset voivat paikallisella läsnäolollaan aktiivisesti edistää esimerkiksi haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien työllistymistä ja digitaalisia valmiuksia. Samalla suomalaiset yritykset voivat tarjota ratkaisuja kestävä kehityksen haasteisiin, kuten ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen sekä luonnon monimuotoisuuden edistämiseen. Suomalaisilla yrityksillä on myös keskeinen rooli työolojen parantamisessa kehitysmaissa. Valiokunta pitää tärkeänä, että selonteossa huomioidaan yksityisiä investointeja edistävän kehitysrahoituksen olennainen rooli osana kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista, vastuullisten työpaikkojen luomista ja tasa-arvon lisäämistä.

### *Muuta*

Selonteossa todetaan Suomen sitoutuneen YK:ssa tavoitteeseen käyttää 0,7 % bruttokansantulosta kehitysyhteistyöhön, ja tavoitevuodeksi tason saavuttamisessa on asetettu 2030. Valiokunta toteaa, että rahoitustiekartan puuttuminen heikentää selonteossa linjattujen toimien uskottavuutta. Lisäksi valiokunta huomauttaa, että politiikan johdonmukaisuuden varmistamiseksi on tärkeää seurata linjattujen painopisteiden toteutumista muidenkin kuin vain kehitysyhteistyöllä saavutettujen politiikka-alojen saavutusten ja tulosten osalta. Esimerkiksi kauppaja investointisopimusten vaikutukset ihmisoikeuksien toteutumiseen on tärkeä saada osaksi seurantaa.

## Valiokunnan lausunto TyVL 13/2021 vp

### VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

*että ulkoasiainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.*

Helsingissä 11.11.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Aino-Kaisa Pekonen vas

varapuheenjohtaja Katja Taimela sd

jäsen Kim Berg sd

jäsen Bella Forsgrén vihr

jäsen Atte Kaleva kok

jäsen Tuomas Kettunen kesk

jäsen Rami Lehto ps

jäsen Niina Malm sd

jäsen Juha Pylväs kesk

jäsen Jukka Mäkynen ps

jäsen Arto Satonen kok

jäsen Ruut Sjöblom kok

jäsen Riikka Slunga-Poutsalo ps

jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Miika Suves